Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510
00101 Helsinki

LAUSUNTO

2.10.2018

EDUSKUNTA
Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Viite: Lausuntopyyntö HE 123/2018 vp

ASIA: HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLA VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2019

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua valtion talousarviosta vuodelle 2019 ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Suomen talouden kehitys on ollut kasvu-uralla koko kuluvan hallituskauden ajan. Tosin nopein kasvuvaihe lienee jo ohitettu. Valitettavasti maatalous ei ole vieläkään päässyt mukaan tähän kasvuun. Pellervon taloustutkimus (PTT) on suhdannekatsauksissaan jo usean vuoden ajan ennustanut maatalouden yrittäjätulon pahimman laskun päättyneen, mutta seuraavassa katsauksessa tilanteen on todettu heikentyneen entisestään. Uusimmassa syyskuun 2018 ennusteessa PTT arvioi kuluvan vuoden yrittäjätuloon 21 prosentin laskua ja edelleen vuodelle 2019 yli kolmenkymmenen prosentin laskua. Tänä vuonna yrittäjätulo kasvaa lähinnä niillä viljatiloilla, joilla satotason lasku jäi viljan markkinahintojen nousua pienemmäksi. Kotieläintiloilla tullee olemaan suuria vaikeuksia viedä nopeasti kustannusnousua tuottajahintoihin, joten näillä näkymin vaikeudet maataloudessa eivät helpotu ennen syksyä 2019. Valtion talousarvio ja suotuisa suhdannekehitys eivät siis ole tuomassa nopeaa muutosta maatalouden kannattavuuteen tai maataloustuloon, mutta sillä on suotuisa vaikutus kokonaisuuteen. Maatilojen taloustilanteen näkökulmasta Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla olevan Välitä viljelijästä -hankkeen jatkorahoitus on erittäin tärkeätä. Viestit hankkeessa työskenteleviltä kertovat pitkistä ja kriisiytyneistä talousongelmista, joihin on pystytty antamaan lähinnä ensiapua. Todennäköisesti tälle toiminnalle on olemassa tarve useaksi vuodeksi eteenpäin, vaikka maatalouden yrittäjätulo saataisiin kääntymään ensi vuonna nousuun.

Talousarvio huomio reilulla 50 milj. eurolla maatalouden kesän 2018 kuivuudesta aiheutuvia. Tämä määräraha on merkittävä ja aiempia kriisirahoituksia suurempi, mutta kuivuuden erityisesti kotieläintuotannolle aiheutuneet ongelmat huomioiden riittämätön. Maatilojen maksuvalmiutta toimenpiteet parantavat edellä mainitulla summalla joulukuun 2018 ja lokakuun 2019 välisenä aikana. Lisäksi on edelleen tarve valmistella budjettiriihessä osin auki jäänyttä valtiontakausten toteuttamista Maatilatalouden kehittämisrahastosta (Makera) maksuvalmiuden turvaaviin lainajärjestelyihin. Jos tuottajahinnat kotieläintuotannon osalta eivät Suomessa reagoi koko Itämeren alueella vaikuttaneeseen poikkeukselliseen

kuivuuteen ja tästä johtuvaan kustannusnousuun ja tarjonnan vähenemiseen, on se markkinoiden osoitus tarpeesta saada elintarvikemarkkinalaki ja elintarvikemarkkinavaltuutetun virka nopeasti voimaan.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinonalan määräraha on alenemassa vuodelle 2019 yhteensä 32 milj. eurolla. Maatalouden kannalta merkittävimmät muutokset ovat Makeran pääomittamiseen liittyvän kärkihankerahoituksen loppuminen ja maatilojen sukupolvenvaihdoksia edistävän luopumistukijärjestelmän päättyminen kuluvan vuoden lopussa. Viljelijätukien osalta talousarvioesitys EU:n rahastokauden mukainen ja luonnonhaittakorvauksen osalta aiemmin ennustettua parempi. Kansallisen tuen määrärahaa ollaan leikkaamassa merkittävästi, lähes 7 milj. eurolla. Leikkaus johtuu sika- ja siipikarjatalouden sekä kasvihuonetuen maksuvaltuuksien leikkauksista Etelä-Suomessa ja leikkausten kerrannaisvaikutuksista Pohjois-Suomessa maksettaviin tukiin. Näillä näkymin määrärahan muutos ei aiheuta leikkaustarpeita muille sektoreille. Yksittäisistä viljelymuodoista talousarviossa varaudutaan luonnonmukaisen viljelyn viljelyalan kasvuun. Uusia luomuviljelysitoumuksia voidaan tehdä 5 milj. euron edestä, mikä mahdollistaa luomualan kasvun enimmillään noin 30 000 hehtaarilla.

Vaikka maatalouden kannattavuusongelmat näyttävät edelleen pitkittyvän, niin tähän nähden maataloudessa investoidaan yllättävän paljon muun muassa kotieläintuotannon laajentamiseen. Jo edellä mainittiin Makeran pääomittamisen päättyvän kuluvaan vuoteen. Tästä johtuen maatalouden investointeihin käytettävissä oleva rahoitus on riittävä vuonna 2019, jolloin nykyinen investointitahti pystytään säilyttämään. Seuraavina vuosina tilanne muuttuu ilman lisärahoitusta huomattavasti nykyistä vaikeammaksi. EU -ohjelmakauden vaihtuminen tuonee joka tapauksessa katkon investointien EU -rahoitukseen ja Makeran pääoma ei enää riitä täyttämään ohjelmakauden vaihteessa syntyvää EU-rahoituksen vajausta. Toiseksi kipupisteeksi on investointien keskittymisen ja lainojen pitkien takaisinmaksuaikojen johdosta muodostumassa maatilojen vakuudet. Makerasta myönnettävien valtiontakausten enimmäismäärää korotettiin aiemmasta 10 milj. euron enimmäismäärästä ensimmäisen kerran vuonna 2017 ja enimmäismäärää korotetaan edelleen vuosille 2018 – 2020. Näillä näkymin siis viimeistään vuodeksi 2021 Makeraan tarvitaan lisävaltuuksia tai asiaan tulee löytää vaihtoehtoisia ratkaisuja.

Helsingissä 2.10.2018.

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Juha Lappalainen
tutkimuspäällikkö